10.5.2024

Vero-osasto
Erityisasiantuntija Upi Talsi
upi.talsi@gov.fi
0503423868

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Kirjallinen asiantuntijalausunto; U 22/2024 vp valtiovarainvaliokunnan verojaostossa 14.5.2024

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston asetukseksi tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista annetun asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteen I muuttamisesta (Venäjältä tai Valko-Venäjältä tuotavien viljojen, öljysiementen ja niistä johdettujen tuotteiden tullien korottaminen)

Euroopan komissio on 22.3.2024 antanut otsikossa mainitun ehdotuksen (COM(2024) 148 final).

Asetusehdotuksen tarkoituksena on korottaa tulleja, joita kannetaan tuotaessa Venäjältä tai Valko-Venäjältä viljoja, öljysiemeniä ja niistä johdettuja tuotteita. Kyseisistä tuotteista tuojat eivät tällä hetkellä maksa tulleja lainkaan tai kannettavat tullit ovat alhaiset.

Tällä hetkellä Venäjä toimittaa suhteellisen vähän kyseisiä tuotteita unionin markkinoille. Venäjä on kuitenkin maailman johtava kyseisten tuotteiden tuottaja ja viejä, ja on arvioitu, että Venäjä voisi nopeasti ohjata merkittäviä määriä tuotteiden vientiä EU:hun, mikä aiheuttaisi äkillisen tuotevirran ja häiritsisi markkinoita unionissa. Lisäksi on näyttöä siitä, että Venäjä ottaa tällä hetkellä laittomasti haltuunsa suuria määriä Ukrainan alueilla tuotettuja viljoja ja öljysiemeniä, joita se käyttää laittomasti, ja ohjaa niitä vientimarkkinoille väittäen niitä venäläisiksi.

Kun otetaan huomioon Valko-Venäjän läheiset poliittiset ja taloudelliset siteet Venäjään, samat toimenpiteet olisi toteutettava samanaikaisesti myös Valko-Venäjän tasavallan osalta, jotta estetään Venäjältä unioniin suuntautuvan tuonnin ohjaaminen Valko-Venäjän kautta.

Vaikka Venäjä on Maailman kauppajärjestön (WTO) jäsen, on katsottu, että unionin ei Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen ja erityisesti GATT 1994 -sopimuksen XXI artiklan nojalla sovellettavien poikkeusten (turvallisuuspoikkeusten) nojalla tarvitse noudattaa velvollisuutta myöntää Venäjän federaatiosta tuotaville tuotteille niitä etuja, jotka myönnetään muista maista tuotaville vastaaville tuotteille (suosituimmuuskohtelu). Koska Valko-Venäjä ei ole lainkaan Maailman kauppajärjestön jäsen, unionilla ei ole Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen nojalla velvollisuutta myöntää Valko-Venäjältä tuotaville tuotteille suosituimmuuskohtelua.

Tuotteen luonteesta riippuen tullit korotettaisiin joko 95 euroon tonnilta tai 50 prosentin arvotulliin (viljojen osalta 95 euroa tonnilta; öljysiementen ja niistä perustuotetta tiivistämällä saatujen johdettujen tuotteiden osalta 50 prosentin arvotulli).

Ehdotetun toimenpiteen oletetaan vähentävän Venäjältä ja Valko-Venäjältä peräisin olevien ja sieltä vietävien viljojen, öljysiementen ja niistä johdettujen tuotteiden tuontia EU:hun. Ehdotuksella ei katsota olevan vaikutusta EU:n menoihin, mutta sillä oletetaan olevan vähäinen taloudellinen vaikutus EU:n perinteisten omien varojen tuloihin kantamatta jääneinä tulleina.

Ehdotetun asetuksen ei odoteta vaikuttavan kielteisesti maailmanlaajuiseen elintarviketurvaan. EU:n tullien korottaminen ei vaikuttaisi asianomaisten venäläisten ja valkovenäläisten tuotteiden kauttakuljetukseen EU:n alueen kautta kolmansiin maihin, eivätkä ne vaikuttaisi merkittävästi EU:n ruuanjalostusteollisuuteen eivätkä myöskään karjankasvatukseen rehutoimitusten osalta.

Ukraina on tällä hetkellä EU:n kolmanneksi suurin niiden tuotteiden toimittaja, joihin ehdotettu tullinkorotus kohdistuu. Muita kolmansia maita, jotka vievät viljoja, öljysiemeniä ja niistä johdettuja tuotteita merkittäviä määriä EU:hun, ovat Brasilia, Argentiina, Yhdysvallat ja Kanada.

EU:n neuvoston tulliliittotyöryhmässä asiaa käsiteltäessä julkaistiin useampiakin puheenjohtajan kompromissiversioita, joista viimeisin on 8909/2/24 REV 2. Tavarakatteesta on poistettu aikaisemmassa kompromissitekstissä sinne lisätyt kalat. Myös kuuden kuukauden määräaika on poistettu ehdotuksesta. Voimaantulopäiväksi on täsmennetty 1.7.2024. Tavarakatteeseen oli lisätty juurikasmassapelletit sekä kuivatut herneet. Välillä tekstistä poistetut pellavansiemenet on palautettu tavarakatteeseen. Niiden osalta tullit otettaisiin käyttöön porrastetusti. Viimeisen tiedon mukaan puheenjohtajan tavoitteena on viedä asia Coreperiin 22.5. Valtioneuvosto on katsonut, että ehdotus on hyväksyttävissä.